

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

08 יוני 2023

י"ט סיון תשפ"ג

לכבוד,

יו"ר וחברי ועדת השרים לענייני חקיקה

הנדון: טיוטת חוק האקלים, התשפ"ג 2023- אישור מחדש

אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין

יו"ר של כבוד

יוחנן פלסנר

נשיא

ברנד מרכוס

יו"ר בינלאומי

חברי הוועד המנהל

עדי לית אהרונוסון

אלי גרוני

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי

ד"ר חן ליכטנשטיין

מזל מועלם

שגיר לשעבר שלי מרידור

פרופ' מאריה נאסר אבו-אלהג'א

עדי אבי פישר

ד"ר מיכל צור

יוסי קוצניק

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר

השופט רוזלי סילברמן אבלה, קנדה

אליזת אברמס, ארה"ב

שגיר לשעבר מרטין אינדיק, ארה"ב

או אפלכאום, ארה"ב

פרופ' ורנון בוגזנו, בריטניה

השופט דורית ביניש, ישראל

השופט סטיבן בריי, ארה"ב

השופט סלים ג'ובראן, ישראל

ד"ר ג'וזף ג'וזפה, גרמניה

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב

פרופ' רוברט מונקין, ארה"ב

פרופ' לריסטון מרקושיס, גרמניה

השופט אברהם סופר, ארה"ב

ברט סטפנס, ארה"ב

פרופ' ארווין קוטלר, קנדה

פרופ' גרהרד קטפר, ארה"ב

פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב

פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

פרופ' סוזי נבות, מחקר

פרופ' קרנית פלוג, מחקר

ד"ר ישי [אסי] פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' איסמעיל אבו סעד

פרופ' תמר הרמן

פרופ' נתן זוסמן [אורח]

פרופ' עמיחי כהן

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' דניאל סטמון

פרופ' בני פורת

פרופ' יובל פלדמן

פרופ' מרדכי קרמיניצר

פרופ' גדעון רהט

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק ברמון

מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ (1920-2021)

משבר האקלים הוא איום סביבתי, כלכלי, חברתי וביטחוני עבור מדינת ישראל. אנו מברכים ותומכים באישורו מחדש של חוק האקלים. כל עוד לא יקודם חוק האקלים ולא תתבצע היערכות ממשלתית משמעותית למשבר האקלים, תיוותר ישראל חריגה בנוף הבין-לאומי, ובהדרגה תתקשה לסחור עם העולם המפותח.

בוועידת האקלים הבין-לאומית (COP27) שהתקיימה במהלך חודש נובמבר בשארם א-שייח', נאלצו נציגי ממשלת ישראל להתמודד עם העובדה שישראל חריגה בנוף הבין-לאומי – ישראל היא בין המדינות היחידות ב-OECD, שלא התחייבה בחקיקה או מסמך מדיניות לאיפוס פליטות גזי חממה עד 2050. (לצידה נותרו רק טורקיה,¹ מקסיקו, אסטוניה וצ'כיה שטרם התחייבו).²

על רקע זאת פרסם משרד החוץ, כשבועיים לפני הוועידה, חוות דעת שקראה לעגן את יעד איפוס הפליטות עד 2050 במסגרת החלטת ממשלה. חוק האקלים אומנם אמור היה להתמודד עם סוגיה זו, אך פירוק הממשלה ביוני 2022 הוביל לעצירת הליך החקיקה לאחר שהחוק אושר בקריאה ראשונה בלבד באותו החודש.

כושר העמידות של הכלכלה והציבור הישראלי עם הנזקים הצפויים כתוצאה ממשבר האקלים תלוי במידה מכרעת ביכולת של הדרג הפוליטי להירתם להיערכות למשבר ולמציאת פתרונות כלכליים, משפטיים, וחברתיים. בהיעדר חקיקת חוק אקלים שתהווה איתות ברור מצד הממשלה למחויבותה הרצינית לאיפוס פליטות עד 2050, המגזר העסקי והתושבים יתקשו להפנים שעליהם להיערך ולנקוט בצעדים הדרושים לצורך עמידה ביעדי הפחתת הפליטות.

¹ טורקיה התחייבה במסמך מדיניות לאיפוס פליטות עד 2053.

² בהתבסס על Energy & Climate Intelligence Unit בכתובת <https://eciu.net/netzerotracker>

חשוב להבין את האינטרס הכלכלי-עסקי של ההתחייבות לאיפוס פליטות. היעדר היערכות של הממשלה והמגזר העסקי לאיפוס פליטות יוביל לפגיעה בכושר התחרות של המשק הישראלי, כאשר חברות ישראליות יתקשו למכור את תוצרתן בעולם, אם לא יעמדו בסטנדרטים החדשים שנקבעו בעולם לאיפוס פליטות ומעבר לאנרגיה ירוקה .

על כן יש לקדם את אישורו מחדש של חוק האקלים, אשר קובע יעד לאיפוס פליטות עד 2050. כמו כן, אנו סבורים כי בשונה מההצעה בטיוטת החוק לצמצום של 30% מהפליטות בלבד עד 2030, יש לקבוע יעד משמעותי של צמצום 50% בפליטות גזי החממה עד 2030, בהתאם למה שהוגדר במסגרת ההסכמים הקואליציוניים, ובדומה למחויבויות שלקחו על עצמן מדינות מפותחות רבות אחרות. חוק כזה יוביל ליישור קו עם הסטנדרט הבינלאומי בעניין יעדי פליטות ל-2030 ו-2050.

כמו כן, לצד חוק האקלים חשוב לקדם בדחיפות מיסוי פחמן שייצר את מערך התמריצים הרצוי למשק ויביא להפנמת ההשפעות החיצוניות השליליות של הפליטות המזהמות. הטלת מס פחמן על פעילויות מזהמות הוא כלי הכרחי לצורך צמצום יעיל ואפקטיבי של הפליטות, כל זאת ללא פגיעה משמעותית בתוצר המשקי.

היעדר חקיקה שכזו, משמעותה היעדר היערכות של ישראל למשבר ידוע מראש, שהשלכותיו יכללו עלייה בהיקף ובתדירות של אירועי מזג אוויר קיצוניים כמו שיטפונות, שריפות, עלייה בתדירות של מחלות ומגפות, גלים של פליטים מאזורים שלא ניתן יהיה לחיות בהם בשל החום הכבד, מחסור במזון ובמים, שעלול לגרום מלחמות על משאבי הטבע שיהיו במחסור, עליית מפלס הים והצפה של ערי חוף – כולל בישראל ועוד.

הנזקים הצפויים מההתחממות הגלובלית לא יפסחו על ישראל, שמוגדרת כ- HOT SPOT. ישראל נמצאת באזור המוגדר כפגיע אקלימית והמתחמם כבר היום בקצב כפול מהממוצע העולמי. לא בכדי הגדירה המועצה לביטחון לאומי את משבר האקלים כאחד מתרחישי הייחוס להיערכות, לצד האיום הביטחוני האיראני.

לכל אלו יש השלכות דרמטיות בתחום חברתי, הכלכלי והביטחוני. בפן הביטחוני, הפרשת הקטבים תאפשר בהדרגה פתיחת נתיבי סחר ימי חדשים, שעלולים להפחית את חשיבותו של המזרח התיכון כנתיב סחר ומכאן לפגוע בתמריץ לתמיכה הכלכלית והביטחונית בישראל. לכך, עלולים להתווסף גלי הגירה המוניים, שיתדפקו על גבולות ישראל מהמזרח התיכון ומאפריקה, בניסיון לברוח מאזורים פגיעים במיוחד. המאבק על משאבי טבע שיהיו

במחסור יגביר את הסיכוי למלחמות, ומחירי המזון והאנרגיה שיאמירו צפויים להוביל לתסיסה של האוכלוסיות החלשות, אם לא יעשה דבר מראש להבטיח שהן לא תישארנה מאחור.

גם במישור הכלכלי צפויים נזקים אם לא ניערך כראוי ובאופן מיידי. נזקי האקלים צפויים לפגוע בפוטנציאל הצמיחה של ישראל, ולהביא לעלייה בחוב הציבורי כתוצאה מההתייקרות החדה במחירי המזון והמים והצורך בהשקעות מסיביות מצד הממשלה והמגזר העסקי.

ישנן עדויות הולכות וגוברות לכך שמשבר האקלים כבר כאן. הקיץ הקודם, שאופיין בגלי חום קיצוניים ברחבי העולם, הוא עדות אחת למה שצפוי לנו בתדירות הולכת וגוברת בעתיד. בישראל, כבר כיום ישנו גידול במספר גלי החום בעקבות המשבר, ואלו מביאים לתמותה עודפת בעשור האחרון.

נוכח האמור לעיל, היערכות של מדינת ישראל למשבר האקלים אינה מבטאת רק לקיחת אחריות מצד ישראל כחלק מהמאמץ הגלובלי, אלא היא בגדר אינטרס ישראלי מובהק. על כן, אנו מברכים על אישורו מחדש של החוק, שיאפשר קידום מדיניות אחראית של היערכות למשבר האקלים לצורך שמירת חוסנה החברתי, הכלכלי והביטחוני של ישראל. הצעד הראשון חייב להיות עיגון בחקיקה של יעד איפוס פליטות גזי חממה עד 2050. אנו קוראים להשלמת החקיקה בהקדם, ולהתחיל ביישום החוק עוד לפני ועידת האקלים הבאה שתיערך בסוף נובמבר 2023 בדובאי.

בברכה,

איתמר פופליקר

דפנה אבירם-ניצן